

NÄRVARANDE JUSTITIERÅD

Margit Knutsson, Erik Nymansson och Christer Silfverberg

FÖREDRAGANDE och PROTOKOLLFÖRARE

Justitiesekreteraren Elisabeth Rahlén

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

Eva Smedberg, [REDACTED]

Ombud: Fredrik Söderström
Torpängsbacken 36
187 64 Täby

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 23 juni 2016 i mål nr 3822-15

SAKEN

Assistansersättning; fråga om prövningstillstånd

Målet föredras.

Högsta förvaltningsdomstolen fattar följande

BESLUT

1. Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd.

Den fråga i målet som har lett till att Högsta förvaltningsdomstolen meddelat prövningstillstånd gäller om behov av hjälp att kommunicera med andra genom taktilt teckenspråk ska anses utgöra ett grundläggande behov.

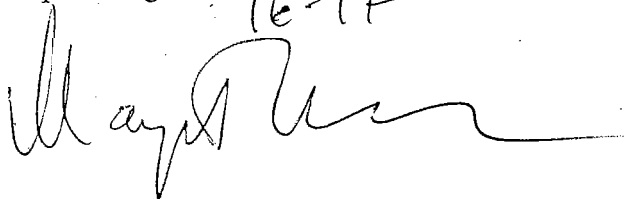
Lagrum: 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

2. Högsta förvaltningsdomstolen förordnar att Socialstyrelsen ska avge yttrande i målet. Yttrandet ska ha kommit in till Högsta förvaltningsdomstolen senast den 28 augusti 2017. Sveriges Kommuner och Landsting bereds tillfälle att avge yttrande inom samma tid.

Elisabeth Rahlén

Uppvisat och lämnat för expediering

22/6-17

KLAGANDE

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Göteborg
405 12 Göteborg

MOTPART

Eva Smedberg, [REDACTED]

Ombud: Fredrik Söderström
Torpängsbacken 36
187 64 Täby

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 12 juni 2015 i mål nr
598-15, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarrättens beslut om inhibition upphör därmed att gälla.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att förvaltningsrättens dom ska upphävas och att det överklagade beslutet ska fastställas. Försäkringskassan anför följande. För att hjälp med kommunikation ska anses vara ett grundläggande behov krävs att det behövs en tredje person för att kommunikation över huvud taget ska vara möjlig. Därutöver krävs ytterligare tre förutsättningar för att kommunikation ska anses vara ett grundläggande behov. Dessa tre är att den

tredje personen har ingående kunskaper om personen, om funktionsnedsättningen och sättet att kommunicera. Eva Smedberg kan kommunicera med visuellt teckenspråk under förutsättning att teckentolken inte sitter för nära. Hon kan därutöver kommunicera med taktilt teckenspråk, vilket kan tillgodoses av vilken teckenspråkstolk som helst med kompetens i taktill tolkning. Det viktiga är inte om Eva Smedberg har faktisk tillgång till tjänsten i alla sammanhang, utan om hon kan tillgodogöra sig behovet av hjälp utan att den som tolkar behöver ingående kunskaper om hennes person.

Enbart ett behov av ett alternativt kommunikationssätt ska inte anses som behov av hjälp som är ett grundläggande behov. Den dokumentation som förvaltningsrätten stöder sig på innehåller till största delen allmänna upplysningar om taktill kommunikation och t.ex. att det underlättar kommunikationen att ha samma person som kommunicerar. Förvaltningsrätten kommenterar inte heller det faktum att Eva Smedberg kan kommunicera med visuellt teckenspråk. Dessutom har hon stor erfarenhet av att kommunicera med teckenspråk eftersom hon varit lärare inom området. Vid utredningen uppgav hon att hon klarar att kommunicera med visuellt teckenspråk även om det fungerar bäst med taktilt teckenspråk. Hans Smedberg har i vittnesförhör sagt att hon kan kommunicera med visuellt teckenspråk om ljusförhållandena är de rätta.

Det framgår inte att Eva Smedberg har någon kognitiv nedsättning som skulle påverka bedömningen. De intyg som lämnats in under handläggningen är till stor del allmänt hållna och tillför inte något i sak om Eva Smedbergs situation. Att man behöver öva på taktilt teckenspråk ifrågasätts inte, men det innebär inte att det krävs ingående kunskaper om samtalspartnern för att få till stånd kommunikation. Claes Möller har i vittnesförhör sagt att det ibland blir missförstånd i tolksituationen, men att det ändå går att föra ett samtal trots att man inte känner varandra. Johanna Mesch har i vittnesförhör också bekräftat att i taktill kommunikation upprepas budskap

flera gånger för att personerna ska försäkra sig om att budskapet gått fram. Att använda sig av samma tolkar underlättar förståelsen. Eva Smedbergs behov av hjälp är sammanlagt inte att betrakta som ett grundläggande behov av hjälp med kommunikation.

Eva Smedberg anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Det kompletterande medicinska underlaget som hon lämnat visar att hon behöver tillgång till personer med ingående kunskaper om henne och hennes sätt att kommunicera för att kommunikation över huvud taget ska vara möjlig. Läkarintyget visar också att hon inte kommunicerar med hjälp av visuellt teckenspråk, utan med taktilt teckenspråk. Det räcker inte heller med att den person som hjälper henne med kommunikationen känner henne väl, utan hon själv behöver också ha god kännedom om den person som hon kommunicerar genom. Taktilt teckenspråk är inte ett alternativt teckenspråk. Det framgår av intygen att hon inte fullt ut behärskar taktilt teckenspråk och det krävs därför god kännedom om henne och hennes sätt att kommunicera.

Den tolkhjälp som hon kan få genom landstinget kan inte ersätta en personlig assistent, eftersom hon också behöver syntolkning för att världen runt omkring ska få mening. Om hon inte har hjälp med syntolkning kan hon inte ens veta om att någon annan person i samhället försöker få till stånd kommunikation med henne. Det är inte heller förknippat med goda levnadsvillkor att inte kunna känna sig säker på att tolkningen fungerar i viktiga samtal.

Muntlig förhandling

Kammarrätten har hållit muntlig förhandling. Vittnesförhör har på Eva Smedbergs begäran hållits med Hans Smedberg, Claes Möller, Johanna Mesch och Shahla Yousef.

Hans Smedberg anförde följande. Eva Smedberg var tidigare mycket aktiv, men hon har begränsat sitt umgänge på grund av att det är få som vågar

kommunicera med henne sedan hennes syn blev dålig. Kommunikationen med barnen och barnbarnen fungerar hyfsat, men han får ofta gå in och hjälpa till med kommunikationen med övriga släktingar. Han griper in när han ser att hon inte förstår. Hon är van att kommunicera med honom, men även med vissa andra personer. Däremot är hon inte van att kommunicera med taktilt teckenspråk, vilket är svårt att lära sig som vuxen. Hon kan bara använda visuellt teckenspråk när alla ljusförhållanden stämmer.

Claes Möller, professor i audiologi och handikappvetenskap, anförde följande. Det krävs en oerhörd skicklighet hos den som tecknar och den som ska avläsa taktilt teckenspråk när talat språk ska förmedlas. Det kräver kognitiv kraft hos båda parter. Det är svårt med subtiliteter som inte kan ses eller höras. När han tar emot patienter på besök är det vanligt att det blir missuppfattningar på grund av den kommunikationsöverföring som ska ske mellan den dövblinda personen och tolken. Det är lättare att klara övergången till taktilt teckenspråk för den som kan visuellt teckenspråk sedan tidigare. För en person som plötsligt blir dövblind är det mycket svårt att lära sig taktilt teckenspråk och att inte kunna det leder till social isolering.

All kommunikation underlättas om man känner varandra. För de som måste kommunicera via taktilt teckenspråk underlättar det oerhört om man vet vilka tecken som personen förstår och brukar använda. Ju mer man känner varandra desto snabbare går det naturligtvis. Kommunikation bygger på snabbhet och blir kommunikationen långsam faller hela situationen. Personer med Ushers syndrom har en mycket sämre psykosocial situation jämfört med normalbefolkningen. Det finns mycket vetenskapligt underlag för att taktill kommunikation är beroende av personlig kännedom på ett annat sätt än visuell teckenspråkskommunikation.

Det är viktigt för Eva Smedberg att få en länk till övriga samhället som kan vara de ögon och öron som hon själv inte har. I andra aktiviteter kan en dövblind person känna sig fram, men med kommunikation krävs det en

annan part för att hjälpa till. Det är också viktigt med socialhaptisk kommunikation, där man genom tecken på kroppen förmedlar saker som händer i rummet. Syntolkning är viktig för att kunna fatta beslut om med vem man vill kommunicera. Om en dövblind inte får tillgång till syntolkning kanske personen inte ens går ut. Att inte kunna delta i samhällslivet ger ett för tidigt åldrande, det kan man tydligt se. Eva Smedberg är en aktiv person och kan uttrycka vad hon vill, men någon måste kunna svara henne. Det blir många fler misstag i kommunikationen med personer som inte känner Eva Smedberg, även om man kan föra ett formellt samtal.

Johanna Mesch, docent i teckenspråk på Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet, anförde följande. Hon har skrivit sin avhandling om och forskar om taktilt teckenspråk. Det rör sig inte om ett eget språk, utan baseras på det svenska teckenspråket, men man ändrar metoden för kommunikation och anpassar de signaler som inte är visuellt mottagbara. Om man inte har kunskaper om dessa anpassningar fungerar inte språket. En person som har god teckenspråksbakgrund måste ändå lära sig nytt för att förstå och avläsa teckenspråk med händerna. Två personer med god kännedom om varandra kan ha bra kommunikation, men det är inte säkert. När man filmar två personer som kommunicerar taktilt kan man se att kommunikationen flyter på. Vid analys av vad som sagts visar det sig att det sker mycket upprepningar för att bekräfta att kommunikationen fungerar. Att kunna kommunicera avslappnat med taktilt teckenspråk är oerhört individuellt.

När det gäller socialhaptisk kommunikation byggs den upp mellan dem som använder den. Alla känner inte till alla signaler och samma företeelse kan förklaras genom olika signaler. Socialhaptisk kommunikation är inte ett språk, utan förmedlar bara annat runt omkring.

Det är skillnad på att uppfatta och att förstå. Man kan uppfatta att någon vill meddela något, men om man inte förstår innebörden så är det inte någon

kommunikation. Syntolkning är också en del av kommunikationen, eftersom bara orden i sig kan göra att saken kommer ur sitt sammanhang.

En tolk som inte känner den som ska ta emot tolkningen vet inte vilken tilläggsinformation som behövs för att den dövblinda personen ska förstå, vilka tecken som bör användas och hur svenskpåverkat teckenspråket är. Tolken måste anpassa sig utifrån användaren.

Shahla Yousef anförde följande. Hon har teckenspråk som modersmål och är utbildad teckenspråks- och dövblindtolk. Som tolk för en dövblind person måste man förmedla både det som sägs och det som användaren inte kan se. Det finns olika strategier och tekniker för detta som är unika för varje person med dövblindhet. När hon arbetade på tolkcentralen nischades hon in på vissa tolkanvändare som var återkommande. En mer erfaren kollega parades ihop med en ny för att föra över kunskaper om hur olika personer kommunicerar. Sådan kunskap är dock färskvara och måste ständigt hållas uppe, annars försvinner kompetensen. Det går inte att tolka exakt likadant från person till person. Det taktila teckenspråket är individuellt och kräver samarbete mellan tolk och tolkanvändare.

Som tolk blir man osäker när man ska tolka för en dövblind person man inte känner. Vissa tecken är likadana i det visuella teckenspråket men särskiljs genom munbild, vilket den dövblinda personen inte kan uppfatta. Det uppstår då osäkerhet om personen har förstått vilket ord som tolken syftar på. Tolkningen skalas ner till en ren översättning av vad som hörs, inte vad som händer i rummet. Tolken vet inte heller vilka socialhaptiska signaler som går att använda. Dessutom är personen ovan vid att känna hur tolken formar sina tecken med händerna, precis som att olika personer har röster som låter olika. Tolken vet inte var och hur hårt eller vilka signaler som fungerar när tolkningen sker för en okänd person. Utan att kunna använda socialhaptiska signaler går den dövblinda personen miste om mycket information. När det gäller syntolkning behövs det som en del i

kommunikationen. I den delen krävs också kontinuitet. Om tolken inte varit på samma plats eller träffat samma person som den dövblinda personen uppstår det lätt glapp i överföringen, t.ex. om en person har förändrat utseende. Tolken är den dövblinda personens ögon och öron.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad målet gäller

Målet gäller Eva Smedbergs rätt till assistansersättning. För rätt till sådan krävs bl.a. att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Huvudfrågan i målet är om Eva Smedbergs behov av hjälp med kommunikation är ett sådant grundläggande behov som berättigar till assistansersättning.

Rättslig reglering m.m.

Att kommunicera med andra är ett av de områden som enligt 9 a § LSS är att anse som ett grundläggande behov. För att ett hjälpbehov med kommunikation ska beaktas som ett grundläggande behov ställs i praxis krav på att det behövs en tredje person närvarande, som för att hjälpa den funktionshindrade att förstå och förmedla budskap måste ha kunskap om den funktionshindrade, funktionshindret och den funktionshindrades kommunikationssätt (RÅ 2010 ref. 17).

Kammarrättens bedömning

Eva Smedberg kan vid vissa speciella ljusförhållanden och till viss del fortfarande kommunicera genom visuellt teckenspråk, men kommunicerar i huvudsak endast genom taktilt teckenspråk. Det innebär att det krävs en tredje person för att kommunikation, till följd av hennes funktionsnedsättning, ska komma till stånd. Den personen måste ha kunskap om

hennes funktionshinder, dvs. dövblindhet, och kommunikationssättet taktilt teckenspråk.

För att Eva Smedbergs behov av hjälp med kommunikation ska beaktas som ett grundläggande behov krävs därutöver att den person som är behjälplig vid kommunikationen måste ha kunskap om just henne för att förstå vad hon vill säga och för att hjälpa henne att uppfatta budskap som andra vill förmedla till henne. Det är klarlagt att Eva Smedberg kan kommunicera och föra vissa formella samtal med hjälp av en person som enbart har kunskap om hennes funktionshinder och taktilt teckenspråk. Enligt Försäkringskassan medför det att hennes behov av hjälp med kommunikation inte ska betraktas som ett grundläggande behov. Frågan är om den nivå på kommunikationen som uppnås i dessa fall är tillräcklig för Eva Smedberg, så att hjälpbehovet inte ska anses vara ett grundläggande behov.

Det taktila teckenspråket är en förändrad form av det visuella teckenspråket, där olika signaler som ges visuellt omvandlas till manuella tecken för att fungera. Det finns även en mängd tecken, särskilt inom den socialhaptiska kommunikationen, som är individuella och som enligt vad som kommit fram vid vittnesförhören i kammarrätten kräver kännedom om personen och dennas omgivning.

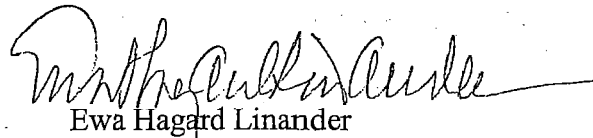
Utredningen visar att Eva Smedbergs förmåga att såväl ta emot som att förmedla budskap och förstå vad som händer runt omkring henne förbättras avsevärt om den som hjälper henne med kommunikationen har kunskap även om henne. En tillräckligt snabb och säker kommunikation, som den funktionshindrade har förmåga att tillgodogöra sig, bör ligga inom ramen för vad som utgör ett grundläggande behov. Här beaktar kammarrätten särskilt vad som kommit fram om att Eva Smedberg isoleras alltmer socialt och vad Claes Möller anfört om att ökad isolering kan få följdkonsekvenser såsom depression, ökad risk för senildemens, kognitiva defekter m.m.

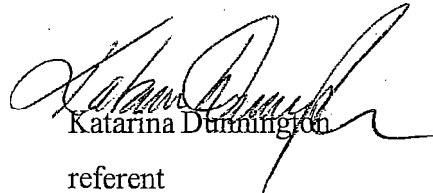

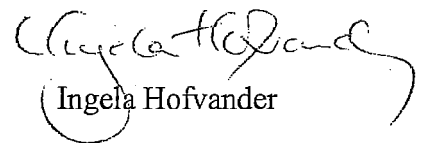
Eva Smedbergs behov av hjälp med kommunikation ska därmed anses vara av karaktären grundläggande behov.

Kammarrätten anser i likhet med förvaltningsrätten att hennes behov av hjälp med att kommunicera i vart fall inte understiger 20 timmar per vecka och att Eva Smedberg därför har rätt till assistansersättning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Ewa Hagard Linander

Katarina Dunnington
referent

Ingela Hofvander

/Maria Rydell

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD**

DOM
2015-06-12
Meddelad i
Karlstad

Mål nr
598-15

Sida 1 (8)

Bilaga A

a b10

KLAGANDE

Eva Smedberg, [REDACTED]
Götgatan 12 Lgh 1201
692 30 Kumla

Ombud: Fredrik Söderström
Torpängsbacken 36
187 64 Täby

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 5 februari 2015, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Assistansersättning

AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller delvis överklagandet och förklarar att Eva Smedberg har rätt till assistansersättning. Förvaltningsrätten överlämnar målet till Försäkringskassan för beräkning av antalet timmar under vilka assistansen ska lämnas.

Dok.Id 131931

Postadress
Box 568
651 12 Karlstad

Besöksadress
Rådhuset, Stora
torget

Telefon
054-14 85 00
E-post: forvaltningsratten@karlstad.domstol.se
www.forvaltningsratten@karlstad.domstol.se

Telefax
054-14 85 30

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Eva Smedberg yrkar att ska hon beviljas assistansersättning under all vaken tid och anför bl.a. följande. Hon har Ushers syndrom typ 1 och tillhör gruppen dövblinda. Hennes sjukdom innebär en medfödd total dövhet, medfött balansbortfall från båda balansorganen i inneröröronen samt senare debuterande ögonsjukdomen retinitis pigmentosa. Ögonsjukdomen medför synfältsdefekter, kraftigt nedsatt mörkerseende, kikarseende och också nedsättning av det centrala seendet. Hon har tidigare kommunicerat med visuellt teckenspråk. Nu när hennes syn blivit så pass mycket sämre behöver hon använda taktilt teckenspråk, vilket framgår klart och tydligt av de medicinska underlagen. Detta kommunikationssätt är många gånger väldigt avancerat och det krävs därför att personen känner henne väl för att inte missförstånd skall uppstå. Det krävs vidare att den personliga assistenten är med henne hela tiden då det annars inte är möjligt för henne att ta sig ut eftersom hon inte annars kan kommunicera med omvärlden över huvud taget. Att inte få tillgång till en person som känner en väl leder till osämja och onödiga konflikter. Det stämmer inte att hennes behov tillgodoses genom tolkhjälp från Tolkcentralen. Det framgår av yttrande från Tolkcentralen att deras uppdrag är att förmedla kommunikation mellan två parter som har olika språk, talad svenska och svenskt teckenspråk. Nivå 1 avser uppdrag som är oåterkalleliga såsom bröllop, begravning och skyndsamt sjukvård m.m. Nivå 2 avser kommunikation i arbetslivet såsom arbetsplatsträffar, fackföreningsmöten samt planerad sjukvård m.m. Nivå 3 avser fritids- och kulturaktiviteter. Därmed är tolkar inte ett alternativ för henne eftersom hon inte när som helst kan beställa tolk för alla kommunikationstillfällen som inträffar under en dag i hennes liv. Vardagskommunikation sker aldrig med hjälp av tolkar utan med hjälp av ledsagare eller assistent. Dessutom är det inte alls säkert att hon förstår alla dövblindtolkar. Hon lever idag ett liv utan goda levnadsvillkor. Att passa tider och att enbart ha möjlighet till kommunikation vid speciella

tillfällen då hennes man hjälper henne är inte acceptabelt. Det är viktigt att hon får tillgång till en person som kan kommunicera direkt med henne även vid de situationer som från början avser att vara av endast karaktären ledsagning. Detta för att det kan inträffa händelser på vägen som innebär att det är nödvändigt att kunna kommunicera med omvärlden. Det är vidare nödvändigt att den personliga assistenten är insatt i den komplexitet som dövblindhet medför. Dels vad det gäller kunskap om det dubbla funktionshindret, hur det påverkar en person att hantera vardagen utan möjlighet att utnyttja de två viktigaste sinnen. Dels att den personliga assistenten måste ha kunskaper avseende ledsagning och syntolkning samt taktilt teckenspråk. Detta innebär höga krav på den personliga assistenten och att denne har ingående kunskaper om hennes situation. Till stöd för sin talan åberopar hon bl.a. intyg från läkare och kurator, utlåtande från Tolcentralen samt ett flertal förvaltningsrätts- och kammarrättsdomar.

Försäkringskassan motsätter sig bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Det finns inget stöd för att Eva Smedberg har hjälpbehov med personlig hygien, av- och påklädning eller hjälp att äta som utgör grundläggande behov. Det finns inte heller stöd för att hon i övrigt har hjälpbehov som förutsätter ingående kunskaper om Eva Smedberg. Om det enbart krävs kunskap om ett alternativt kommunikationssätt (i detta fall teckenspråk och taktilt teckenspråk), kan det inte bli aktuellt med att bevilja någon tid för kommunikation som ett grundläggande behov. För att kommunikation ska bedömas som ett grundläggande behov krävs att den försäkrade har sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att den som ger assistans behöver ingående kunskap om just den försäkrade. Det måste alltså krävas en nära kännedom om personens uttryckssätt och förmåga att förstå och uppfatta andra. Situationen i det aktuella målet skiljer sig från omständigheterna i den åberopade domen från Kammarrätten i Göteborg i mål nr 8637-8638-12. I nämnt mål ansåg Kammarrätten att utredningen visade att det krävdes ingående kunskap om

kvinnan för att hjälpa henne att kommunicera med andra. Kammarrätten konstaterade vidare att hon till följd av sin dövblindhet hade en begränsad referensram och att språket som användes i kommunikationen skulle vara enkelt och konkret för att det skulle fungera samt att det av stor betydelse att personer kring henne hade förståelse för såväl vilken nivå språket borde ha som andra svårigheter i hennes relation till omgivningen för att hon skulle fungera och vara delaktig i samhället. Vidare hade hon behov av mycket stöd för att hennes psykiska problem inte skulle accentueras ytterligare och resultera i ett ökat vårdbehov. Eva Smedberg har inte några kognitiva problem. Det framgår av utredningen att hon har arbetat som teckenspråklärare i 25 år, vilket borde innebära att hon har stor erfarenhet av att tolka olika tecken. Hon kan också taktill tolkning. Hon har viss syn och kan till viss del använda sig av "vanligt" teckenspråk.

Eva Smedberg har besvarat Försäkringskassans yttrande och anför bl.a. följande. Precis som klaganden Kammarrätten i Göteborgs mål nr 8637–8638-12 använder sig hon av en egen dövblindtolk som hjälper henne att ta emot samt ge information. Varför Försäkringskassan inte kommenterar de övriga rättsfallen som presenterats i utredningen kan inte tolkas på annat sätt än att Försäkringskassan inte hittat något i dessa ärenden som skiljer sig från hennes.

SKÄL FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Utredningen i målet

Av intyg utfärdat av Claes Möller, professor/överläkare, Audiologiska kliniken, Örebro läns landsting, daterat den 18 februari 2013 framgår bl.a. följande. Personer med dövblindhet har oavsett kommunikationsform, hör-

sel/tal, syn eller visuell teckenspråskommunikation/taktil teckenspråskommunikation ett stort behov av assistans i livet för att kunna ha aktivitet och delaktighet. Teckenspråkstolkare kan bokas vid tolkcentral endast vid vissa prioriterade aktiviteter så som läkarbesök, annan sjukvårdande behandling och vissa enstaka möten. Vardagskommunikation sker således aldrig med hjälp av tolkar utan med hjälp av ledsagare eller assistent. För att få en bra kommunikation krävs således både teckenspråkskunskaper men också personlig kännedom. Det taktila teckenspråket är mycket subtilt och nyansrikt och många missuppfattningar kan lätt uppstå om brukare och assistent/ledsagare ej känner varandra. I denna kommunikation finns ofta också en tredje part där således ledsagare/assistent skall förmedla budskap från och till brukaren.

Av intyg utfärdat av överläkare Eva Karlsson, Ögonmottagningen vid Universitetssjukhuset i Örebro, daterat den 16 juni 2014 framgår bl.a. följande. P.g.a. hennes funktionsnedsättning kan Eva Smedberg inte exempelvis utföra ärenden på stan utan att någon följer henne. I de flesta fall har detta varit Eva Smedbergs make, men det är både olämpligt och opraktiskt att vara så beroende av en person för att kunna utföra aktiviteter eller vanliga ärenden. Eva Smedberg önskar t.ex. att gå på vattengymnastik där det är helt omöjligt för maken att följa med och hjälpa till i omklädningsrum. Att maken har funktionen som ständig assistent är heller inte bra för relationen på lång sikt varför det finns starka skäl medicinskt och personligt för henne att beviljas möjligheten att anlita personlig assistens under viss tid. Det är rimligt att man som individ kan få ha den rörelsefrihet och självintegritet som service av personlig assistent skulle kunna innebära.

Av intyg utfärdat av Claes Möller, daterat den 16 juli 2014 framgår bl.a. följande. Eva Smedberg har Ushers syndrom typ 1 vilket innebär en medfödd total dövhet, medfött balansbortfall från båda balansorganen i

inneröronen samt senare debuterande ögonsjukdomen retinitis pigmentosa. Denna ger synfältsdefekter, kraftigt nedsatt mörkerseende, kikarseende och också nedsättning av det centrala seendet. Hon är dövblind och kommunicerar med visuellt men nu framför allt med taktilt teckenspråk. Hon har stort behov liksom alla andra människor att ha aktivitet och delaktighet. Hon behöver hjälp av taktilt teckenspråkig person för att klara sig utanför hemmet. Det kan därför vara aktuellt med personlig assistent för henne.

Av intyg utfärdat av Emma Varga, kurator Syncentralens Dövblindteam i Örebro, daterat den 8 december 2014 framgår bl.a. följande. Eva Smedberg använder dövblindtolkar som behöver bokas i förtid. Även om dövblindtolkar är utbildade i taktilt teckenspråk innebär detta inte att det är självklart att tolkningen fungerar optimalt. Flera dövblinda har uppgett att det inte alltid fungerar med den taktila tolkningen tillsammans dövblindtolkar. Osäkerhet råder kring om man uppfattat informationen på rätt sätt. Små detaljer som skapar missförstånd kan medföra att Eva Smedberg förlorar viktig information i kommunikationssammanhang. Att förstå vad som kommuniceras kräver alltså full koncentration från Eva Smedberg och det är energikrävande. En underlättande faktor för att Eva Smedberg inte ska behöva känna sig osäker i kommunikationen samt bespara hennes energi, är att ha samma person eller samma personer som kommunicerar med henne. Personer som Eva Smedberg lärt känna och som i sin tur har lärt känna henne och hennes sätt att kommunicera. Utifrån sin dövblindhet har Eva Smedberg alltså behov av rätt stöd i sin kommunikation, en taktill kommunikation som är anpassad till henne och hennes förutsättningar.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är ostridigt att Eva Smedberg tillhör personkretsen enligt 1 § 3 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, vilket är en

första förutsättning för att hon ska beviljas assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Frågan i målet är om Eva Smedberg i övrigt uppfyller förutsättningarna för att beviljas assistansersättning.

I likhet med Försäkringskassan finner förvaltningsrätten att den hjälp Eva Smedberg behöver i samband med måltider och toalettbesök samt för att läsa recept och se om kläder är smutsiga inte är av sådan karaktär att hjälpbehoven ska ses som grundläggande behov.

Förvaltningsrätten har därefter att pröva om Eva Smedberg har ett grundläggande behov av hjälp med att kommunicera och om detta behov uppgår till i genomsnitt minst 20 timmar per vecka.

Eva Smedberg är döv sedan födseln och hennes synförmåga har försämrats p.g.a. en senare debuterande ögonsjukdom. Detta innebär att hon har ett allt större behov av ett alternativt kommunikationssätt såsom taktilt teckenspråk. Förvaltningsrätten finner därmed att hennes möjligheter att kommunicera på egen hand är så begränsade att hon inte bedöms klara av att kommunicera själv. Eva Smedbergs rätt till vardagstolkning innebär enligt förvaltningsrättens mening inte att hjälpbehovet är tillgodosett eftersom det framgår av utredningen att hon inte har faktisk tillgång till tjänsten i alla de situationer hon har behov av hjälp med kommunikation (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 8637-8638-12).

För att aktuellt hjälpbehov ska bedömas som ett grundläggande behov krävs att de aktuella kommunikationssvårigheterna medför att den som ger hjälpen måste ha ingående kunskaper om den funktionshindrade (jfr RÅ 2010 ref. 17). Av utredningen framgår att Eva Smedberg har ett omfattande behov av hjälp från en taktilt teckenspråkskunnig person för att hon ska kunna klara sig utanför hemmet. Det framgår vidare att hon har behov av att hjälpen ges av personer som känner henne för att hon ska

kunna kommunicera. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att kommunikation är en mycket personlig angelägenhet, att stöd för kommunikation bör ges av ett begränsat antal personer (jfr Kamrätten i Sundsvalls dom i mål nr 1330-12) samt för att undvika att Eva Smedberg blir socialt isolerad finner förvaltningsrätten att hennes hjälpbehov avseende kommunikation ska ses som ett grundläggande behov. Enligt förvaltningsrättens mening är det inte visat att det aktuella behovet är sådant att Eva Smedberg behöver hjälp all vaken tid. Förvaltningsrätten bedömer dock att hennes behov av hjälp med att kommunicera i vart fall överstiger 20 timmar per vecka och att hon har därför har rätt till assistansersättning. Eftersom även Eva Smedbergs andra personliga behov ska beaktas saknas det underlag för att beräkna de timmar hon behöver personlig assistans. Målet överlämnas därför till Försäkringskassan för beräkning av antalet timmar under vilka assistansen ska lämnas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Denna dom kan överklagas. Hur man överklagar, se bilaga 2 (DV 3104/1B)

Rebecka Isaksson

I avgörandet har nämndemännen Mona Lawén, Ingemar Braf och Roger Kolberg deltagit.

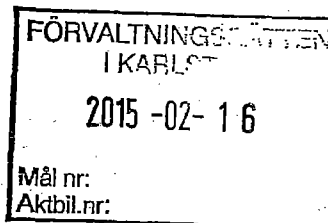
2017

Försäkringskassan

1 (4)

NFC Göteborg City
Marie-Louise Gullbrandson, 010-119 53 30Datum
2015-02-05Person- och diarienummer
██████████
000305-2015Teckenspråkig Assistans AB
att: Fredrik Söderström
Torpsängsbacken36
187 64 Täby

Avser Eva Smedberg

Omprövning av beslut om assistansersättning

Beslut

Försäkringskassan ändrar inte beslutet som fattades den 12 november 2014.

Beskrivning av ärendet

Försäkringskassan beslutade den 12 november 2014 att du inte får assistansersättning. Anledningen till beslutet var att du bedöms tillhöra den personkretsen som kan ha rätt till assistansersättning men att ditt behov av personlig assistans för de grundläggande behoven är mindre än 20 timmar per vecka. För att få assistansersättning krävs att personlig assistans med de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka.

Du har i september 2014 ansökt om assistansersättning all vaken tid då du använder det taktila teckenspråket och därför krävs det en person som känner dig väl för att du ska kunna kommunicera. Du kan inte ta dig ut själv utan att ha en personlig assistent vid din sida.

Försäkringskassan har bedömt att du inte har något hjälpbehov med de grundläggande behoven varför du inte kan beviljas assistansersättning.

Du har begärt omprövning av beslutet och betonat att du inte kan ta dig ut själv utan att ha en personlig assistent vid din sida. Dessutom krävs det att den personen känner dig väl då du använder det taktila teckenspråket. Det är många gånger ett väldigt avancerat kommunikationssätt och det krävs att personen känner dig väl för att inte missförstånd skall uppstå. Det krävs att den personliga assistenten är med dig hela tiden då det annars inte är möjligt för dig att kunna kommunicera med omvärlden över huvud taget. Du kan inte beställa tolk för alla kommunikationstillfällen som inträffar under en dag i ditt liv, du kan heller inte boka tolk veckor i förväg då du spontant vill kunna gå ner på stan, prata med grannar eller gå i affärer. Du hänvisar till ett flertal rättsavgöranden där dövblinda bedömts ha rätt till assistansersättning.

Du hänvisar också till följande handlingar:

- Intyg daterat den 8 december 2014 av kurator Emma Varga, Syncentralen Örebro läns landsting, 2 sidor, inkommet till Försäkringskassan den 30 december 2014
- Utlåtande daterat den 18 februari 2013 av överläkare Claes Möller, Audiologiska kliniken Universitetssjukhuset i Örebro, 1 sida, inkommen till Försäkringskassan den 30 december 2014

- Beskrivning av Tolkcentralens uppdrag daterat den 3 december 2014 av verksamhetschef Magnus Sjögren, Tolkcentralen Örebro läns landsting, 2 sidor, inkommet till Försäkringskassan den 30 december 2014
- Kopia av Försäkringskassans domsnytt 2013:034 daterat den 5 juni 2013, 2 sidor, inkommet till Försäkringskassan den 30 december 2014
- Kopia av Försäkringskassans domsnytt 2014:030 daterat den 25 juni 2014, 3 sidor, inkommet till Försäkringskassan den 30 december 2014

Försäkringskassans motivering

För att kunna beviljas assistansersättning måste man vara bosatt i Sverige. Personen ska tillhöra personkretsen enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt ha behov av personlig assistans för sina grundläggande behov med mer än 20 timmar i veckan. Med grundläggande behov menas att äta och dricka, personlig hygien, på- och avklädning, kommunikation samt annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade. Om det finns behov av personlig assistans med mer än 20 timmar per vecka för de grundläggande behoven finns det även möjlighet för rätt till personlig assistans för övriga behov.

Försäkringskassan har med anledning av din skrivelse gått igenom ärendet på nytt, beaktat det som framförts och de nya handlingarna som lämnats in och gjort en ny prövning.

Utifrån medicinskt underlag och utredningen i övrigt konstaterar Försäkringskassan att du är bosatt i Sverige och därmed omfattas av socialförsäkringsbalkens förmåner och att du tillhör en personkrets enligt 1 § LSS.

Av utredningen med dig framgår att du själv klarar huvuddelen av personlig hygien, att ta av och på kläder samt att äta och dricka varför ingen tid som grundläggande behov yrkas för dessa moment. Försäkringskassan beräknar således ingen tid för dessa moment som grundläggande behov.

Du uppger att du har ett omfattande behov av hjälp att kommunicera med andra för att tillförsäkras goda levnadsvillkor och inte bli socialt isolerad. Du behöver hjälp att kommunicera av någon som känner dig väl och förstår ditt sätt att kommunicera. Du anser att det behövs en person som känner dig väl för att du ska kunna kommunicera utan missförstånd med tredje part.

Ett grundläggande behov av assistans för att kunna kommunicera med andra innebär att personen med funktionsnedsättning behöver ha ytterligare en person, det vill säga den personliga assistenten, närvarande för att en kommunikation över huvud taget ska vara möjlig. Den enskilde ska ha sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att den som ger assistans behöver ingående kunskap om den enskilde.

För att kommunikation ska bedömas som ett grundläggande hjälpbehov krävs att tre förutsättningar är uppfyllda. En annan person (den personliga assistenten) ska behöva:

- kunskap om den enskilde

- funktionsnedsättningen och
- sättet att kommunicera-

Försäkringskassan anser att av detta följer att om det enbart krävs kunskaper om ett alternativt kommunikationssätt, men inte specifika kunskaper om personen och funktionsnedsättningen så bedöms hjälpbehovet inte som ett grundläggande hjälpbehov.

Försäkringskassan vidhåller tidigare bedömning att du har svårigheter att kommunicera men att uppgivet hjälpbehov inte utgör ett grundläggande behov. Av det medicinska underlaget och utredningen i övrigt framgår att du kommunicerar med stöd av teckenspråk och taktilt teckenspråk. Försäkringskassan anser även vid denna prövning att ditt sätt att kommunicera inte innebär att du måste få hjälp av någon med ingående kunskap om dig. Ingen tid för kommunikation godtas därför som ett grundläggande behov.

Kurator Emma Varga framför att det är energikrävande att kommunicera med taktilt teckenspråk och att det underlättar om tolken och du har lärt känna varandra och varandras sätt att kommunicera. Överläkaren Claes Möller beskriver i sitt utlåtande och klarläggande avseende taktil tolk/ledsagning/assistans den 18 februari 2013 att det taktila teckenspråket är mycket subtilt och nyansrikt och många missuppfattningar lätt kan uppstå om brukare och assistent/ledsagare inte känner varandra. Försäkringskassan bedömer att dessa intyg inte innebär att det är medicinskt motiverat att kommunikation med taktilt teckenspråk kräver att någon med ingående kunskaper om dig behöver utföra tolkningen.

Att du behöver ledsagning vid vistelse utanför hemmet kan inte beaktas vid beräkning av de grundläggande behoven vid bedömningen av rätt till assistansersättning.

Ditt ombud refererar till en skrivelse från Tolkcentralen och anger att denna handling visar att du inte när som helst eller hur som helst kan beställa tolk från dem. Av skrivelsen från Magnus Sjögren på Tolkcentralen framgår att de erbjuder tolkning med taktilt teckenspråk och att inkomna beställningar prioriteras utifrån 3 nivåer. Försäkringskassan anser att den skrivelsen inte styrker att du inte kan få tolkhjälp från dem.

Ditt ombud hänvisar också till ett flertal rättsavgöranden där den enskilde beviljats assistansersättning utifrån behov av hjälp med kommunikation i form av taktilt teckenspråk. Ditt hjälpbehov uppges vara identiskt med dessa personers hjälpbehov varför du borde beviljas hjälp att kommunicera all vaken tid.

Försäkringskassan anser att de synpunkter som framförts inte ger stöd för annat ställningstagande än tidigare. Avgöranden från domstolar kan utgöra ett stöd i Försäkringskassans bedömningar men Försäkringskassan ska alltid göra individuella bedömningar utifrån vad som framkommer i varje enskilt ärende. Utifrån en

NFC Göteborg City
Marie-Louise Gullbrandson, 010-119 53 30

Datum
2015-02-05

Person- och diarienummer
██████████
000305-2015

individuell bedömning av ditt hjälpbehov vidhåller Försäkringskassan att någon tid för kommunikation inte kan godtas som ett grundläggande hjälpbehov vid bedömningen av rätt till assistansersättning. Försäkringskassan anser att om det enbart krävs en kunskap om ett alternativt kommunikationssätt medför inte det att det krävs ingående kunskap om dig som person för att kunna tillgodose ditt hjälpbehov med kommunikation.

Utifrån medicinskt underlag och utredningen i övrigt bedömer Försäkringskassan att du inte behöver hjälp från en personlig assistent för dina grundläggande behov varför du inte har rätt till assistansersättning.

Beslut daterat den 12 november 2014 ändras därför inte.

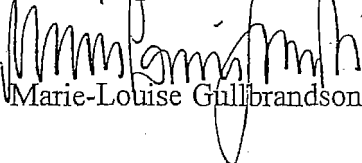
Bestämmelser som beslutet grundas på

Det här beslutet är grundat på 1, 9 och 9 a §§ lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt 51 kap. 2-3 §§ och 113 kap. 7 § socialförsäkringsbalken.

Du hittar bestämmelserna på forsakringskassan.se. Klicka på *Om Försäkringskassan* och sedan på *Lagar och regler*.

Du kan överklaga beslutet om du tycker att det är fel. Du hittar mer information om det och även annan viktig information i slutet av det här brevet.

Försäkringskassan

Marie-Louise Gullbrandson

Är du inte nöjd med beslutet?

Om du tycker att det här beslutet är fel kan du överklaga det hos förvaltningsrätten. I så fall ska du lämna eller skicka ett brev till Försäkringskassan.

Brevet måste komma in inom två månader från den dag du tagit del av beslutet. Försäkringskassan skickar sedan brevet till förvaltningsrätten.

Brevet ska innehålla följande uppgifter:

- Vilket beslut som du vill överklaga.
- Hur och varför du vill att beslutet ska ändras.
- Ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer.

Om du anlitar ombud vill förvaltningsrätten att du anger ombudets namn, adress och telefonnummer. Överklagandet skickas till Försäkringskassan, Omprövningsenheten, 405 12 Göteborg.

